

Rapport¹

från Seminariet om Hållbar utveckling och utbildning vid Europarådet:

"THE ROLE OF TRAINING IN THE IMPLEMENTATION OF THE POLICY OF SUSTAINABLE SPATIAL DEVELOPMENT IN EUROPE"

Organisatörer

European Network of Training Organisations for Local and Regional Authorities, Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, Spatial Planning and Landscape Division, DG IV, Council of Europe, Union of Local Authority Chief Executives of Europe

Mål

Målet var att diskutera hur man praktiskt kunde genomföra Resolution No 2 "on the training of authorities responsible for sustainable spatial development, adopted at the 13th Session of the European Conference of Ministers responsible for Regional Planning (CEMAT), in Ljubljana on 17 September 2003"²

Deltagare

Inbjudna i ämnet engagerade och kunniga personer, varav enligt deltagarlista: 28 från "Östeuropa" inkl Turkiet, 29 från "Centraleuropa" (varav 14 från Frankrike och 7 från Tyskland), 14 från "Sydeuropa" inkl Marocko, 1 från Storbritannien, 3 från Norden (Norge, Finland respektive Sverige)

Öppningsanföranden

ENTO-ordföranden **Gert FIEGUTH** från Tyskland hälsade välkommen och presenterade kort ENTO-nätverket. Sedan ENTO – "a child of the Council of Europe" – 1995 registrerades som förening i Frankrike, arbetar den idag med 51 utbildningsinstitutioner i 24 länder. Syftet är att utveckla kapaciteten hos lokala och regionala myndigheter att genom god utbildning effektivt klara av sina demokratiska, juridiska, professionella och etiska åtaganden.

Varför är "VARAKTIG UTVECKLING" (VU) så viktig? Jo, för att dess genomslag på alla nivåer: nationellt, regionalt och lokalt är grundläggande för att befästa "the territorial dimension of democracy and social cohesion". Det finns idag ett stort behov av läro- och kommunikationsmodeller, metoder och strategier på VU-området: detta ämne har blivit såväl "hett" som "cool"...

Utmaningen ligger i att få medborgarna att vilja ta till sig kraven från en globaliserad och tvärdisciplinär värld. I en sådan värld måste en mängd olika aktörer gå in var och en med sitt specifika kunnande i en gemensam ansträngning: kommunanställda, civilsamhälle, lärcentra, centralregeringar och internationella nätverk.

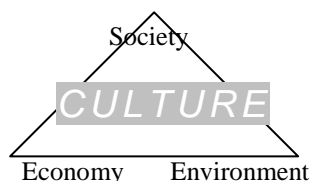
I sitt välkomstanförande underströk ordföranden för Kommunalkongressen Keith Whitmore, Storbritannien, att denna församling alltid spelat en stor roll när det gäller kontakter mellan invånare och invånarens och människors livskvalitet. Han

¹ Rapporten är skriven av Fil.Kand. Eva SALEVID med anledning av goda uppdagade kontakter kring samt studieperiod vid **Division of Spatial Planning and Landscape, Europarådet, Strasbourg**, samt tidigare lång utlandstjänst där. Rapporten gör förvisso inte anspråk på fullständighet utan fokuserar på vad jag uppfattar som "nordiska intressen", efter att ha studerat frågan, bl a i samband med ett anförande på temat "svenska landskap" vid Europarådets **Information Seminar: Spatial Planning and Landscape, Tulcea, Rumänien, 5-7 Maj, 2004**. Se vidare nedanstående länk, som även länkar vidare till seminarieprogrammet:
http://www.coe.int/t/e/cultural_co-operation/environment/landscape/National_Seminars/03Tulcea_2004

² Denna Resolution talade även om att internationella organisation inbjuds delta i förberedelsen av en "study book which could be used for this training". En sådan studiebok har redan sett dagens ljus och undertecknad har tillgång till den i olika versioner samt kontakter med författare och utgivare. Jag vore mycket intresserad av att medverka till att denna Guide även kunde komma ut på (ett) nordiskt språk, då den har mycket att tillföra debatten om varaktig utveckling och jag står i fortlöpande kontakt med Naturvårdsverkets Ebbe ADOLFSSON om detta. Se även **Jean-Claude ROUARD: European Rural Heritage Observation Guide** vid ovanstående seminarium i Rumänien och/eller olika PP-presentationer på svenska gjorda av undertecknad av densamma.

påminde om att just på området varaktig utveckling och fysisk planering flera Regioner gjort avgörande insatser av betydelse för hela kontinentens politik. Han påminde även om att det var Kommunalkongressen som i sin Rec 72 (2000) uttalat sig för det som sedermera blivit de vida kända *Guiding Principles for sustainable spatial development of the European continent*, ett arbete som under 2005 fortsätter med inriktning mot "Youth Education for Sustainable Development and the Role of Regions".

Presentation av "The Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent"

Ordföranden i Tjänstemannakommittén (CEMAT), **Maria-José FESTAS**, Portugal, noterade att alltför ofta saknades parametern *Culture* också i den förnyade diskussionen kring EU:s utvecklingstriangel (Lissabonstrategin). Men hon, liksom mångårige Europarådsexperten **Jacques ROBERT**, Frankrike, inledde som väntat seminariedagens anföranden med att återigen betona vikten av **Europarådets Rec (2002) I: The Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent**. Dokumentet finns översatt till ett femtontal språk, bl a på norska.

Det var av intresse, menade FESTAS, att jämföra detta dokument med det snarlika **ESDP, European Spatial Development Perspective**³, antaget i Potsdam av EU:s ministrar ett år före **Guiding Principles**. Skillnaderna var enligt ROBERT:

- att **Guiding Principles** täcker upp hela kontinenten och eurokorridorerna mellan Europa, Mellanöstern och Asien, liksom samarbetet med Ryssland och därigenom ger tyngd även åt de många varierande kulturerna i de europeiska regionerna. **ESDP** har en mer västeuropeisk inriktning, skapad som den är av De Femton,
- att för **ESDP** går den stora skiljelinjen mellan stad och land medan **Guiding Principles** mer utgår från skilda typer av landskap: urbana, landsbygds-, kust-, eller bergs-, våtmarker, gränsregioner och kulturlandskap.
- Att allmänhetens medagerande i den regionala utvecklingen spelar större roll i **Guiding Principles**, liksom civilsamhället och de allt viktigare offentlig-privata partnerskapen.

Vilka Principer? Våldigt kort handlade det om att:

1. främja europeisk integration genom balanserad socioekonomisk utveckling,
2. låta städernas drivkraft bli bas för ett bättre stad-land-förhållande,
3. främja tillgängligheten, även mellan regioner på ett miljömässigt varaktigt sätt,
4. främja tillgängligheten för information och vetenskap,
5. minska antalet miljöskador,
6. skydda och främja naturarvet,
7. främja kulturarvet, där detta kan bli en utvecklingsfaktor,
8. utveckla säkra energiresurser i Europa,
9. främja en kvalitets- och hållbarhetsbaserad turism,
10. utveckla krisskyddet i sbd med naturkatastrofer.

Som synes mål som inte saknar aktualitet i Sverige. Robert stack dock inte under stol med att det var fråga om en *"ambitious and demanding strategy, particularly where it comes to the co-ordination of sectoral policies and the application of the principle of bottom-up and top-down reciprocity, but it is the only one capable of delivering long-term benefits in the area of sustainable development. [...] Like ESDP, the Guiding Principles are not legally or administratively binding. Instead they provide a flexible, long-term framework for co-operation between the Member States of the Council of Europe, including their regions and municipalities.*

³ ESDP finns tillgängligt på svenska under rubriken Regionalpolitik i europeiskt perspektiv på <http://www.naturall.info/scadplus/leg/sv/lvbg24401.htm>

För svensk landsbygdsdebatt som är inne i ett formativt skede är det kanske att beklaga att båda dokumenten inte redan diskuterats livligt på olika nivåer. Se dock den nyligen publicerade rapporten av EuroFutures, som är utlagd på Jordbruksdepartementets hemsida: "Landsbygden år 2020 – fyra framtidsbilder."

They provide a guiding vision or concept for Europe's sustainable development for the political and other bodies which work within and alongside governments and government departments to prepare our future. The acceptance of these policy choices is therefore based on voluntary co-operation."

Han sade att Ljubljana-konferensen år 2003 på ett föredömligt sätt visat att det går att förena alla former av varaktig utveckling - miljömässiga, ekonomiska, sociala och kulturella. Men samtidigt har de skapat problem på många håll just genom sin **abstrakta karaktär och bristen på kunskap om tekniker och praktiker när det gäller hur principerna ska implementeras**⁴. Han avslutade med att hoppas att ett kommande utbildningsprogram kring varaktig utveckling regionalt skulle utgå från **Guiding Principles**. Ett sådant program borde innefatta två delar: 1) en serie handböcker i specifika ämnen som ger både teoretiska och praktiska aspekter, 2) en serie workshops eller seminarier där erfarenheter av *good practices* kan delas.

Strategier för att implementera en politik för HÅLLBAR UTVECKLING

Under denna rubrik talade den norske rådgivaren vid Avdelningen för regional planering i det norska Miljödepartementet, och CEMAT-tjänstemannen **Audun MOFLAG**⁵, Norge i ett mycket intressant anförande. Som tillika utbildad arkitekt insisterade han på hur många olika recept som måste få lov att finnas på vägen mot varaktig utveckling: SOCIALA, då VU inbegriper *välfärd och tjänster* på olika nivåer samt *demokrati*, KULTURELLA, då *historia och arv, landskap och befolkningsförhållanden* alla har betydelse på vägen mot målen, EKONOMISKA, då *privat företagsamhet, regeringspolitik och tätortsutveckling* driver på och naturligtvis MILJÖMÄSSIGA, då *naturarv, biologisk mångfald, luft, vatten och markfrågor* ständigt är närvarande. Politisk uppfinningsförmåga (*political innovation*) var därför särskilt viktig – inte minst på lokala och regionala nivåer, *"eftersom what is sustainable, must be understood – and applied by the people in that territory"*. **För att kunna ta tillvara olika lokala resurser, människor och initiativ så att dessa kommer hela nationen tillgodo, understök han den regionala nivåns särskilda betydelse.** Denna fångar upp lokala skeenden och förmår sända dessa vidare till parlaments- och regeringsnivåer (*"Local resources, people and initiatives are crucial also for national development"*). **Detta är oftast inte är möjligt på den kommunala nivån** (*"Municipalities often too small"*). Moflags pekade även på den i Norden mera uttalade **skillnaden mellan politiskt och tjänstemannaansvar** och underströk vikten av att politikerna verkligen förmår skaffa sig *"fans and supporters in the general public"*. VU på regional nivå kan därför bli just den hävstång som öppnar upp för större allmänt deltagande⁶. Detta kan även leda till det som ofta är mindre självklart än det borde: att politiker och tjänstemän kompletterar varandra i gemensamma satsningar. Det framkom i hans anförande även vissa farhågor för en utveckling som riskerar att skapa antagonism, och som gjorde *"this seminar particularly important"*: **en skräck för planering**, som hörs *"from time to time: Planning gives me creeps..., Planning is a ghost from Soviet time, Planning is the bureaucrat's way of gaining power over the politicians."*⁷

Bildning och utbildning av landskapsarkitekter i sambanden mellan landskap och jordbruk

⁴ Här skulle sannolikt en satsning på den idémässigt och praktiskt täta **European Cultural Heritage Observation Guide** som nämnts i not ², kunna betyda mycket för att stödja en välbehövlig debatt om just tillväxt i relation till natur- och kulturarvet lokalt och regionalt. Jmf ur detta perspektiv även nästföljande följande anförande av PEDROLI/VAN MANSVELT.

⁵ Jmf även Audun MOFLAGS artikel, **"Antagonism or complementarity in Norway"**, i *Naturopa*, No 102/2004, Europarådets förmåliga tidskrift på VU-området.

⁶ Jmf den i Sverige ännu inte ratificerade Europeiska Landskapskonventionen, f n definierad som en "regional konvention" och där Gotland tycks bli först ut som testregion....

Han uttryckte även åsikten att politiker behöver fans och supporters bland allmänheten – t ex ser jag mig som en sådan – men till vilken politiker (o hans/hennes stab)? Hänger ihop med EU-fientlighet på landsbygden...

⁷ Se om detta även min rapport för Leader+Sommenbygd: **"Idéutvecklingsprojekt Sommenbygden- Alsace"**, liksom mitt anförande **"Paysages de Suède"/"Swedish Landscapes"** i not ¹. Eftersom planeringsskräcken på landsbygden ofta tycks gå hand i hand med EU-reservation eller EU-fientlighet, behöver kanske implementeringen av Landskapskonventionen i Sverige förstärkas med fler "fans and supporters" med ordentliga kunskaper om Europa?

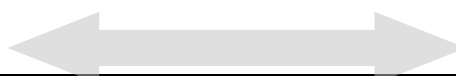
var ett annat anförande med strategiska implikationer. Både **Dick van MANSVELT** och **Bas PEDROLI**⁸ är medlemmar i starka NGO:s som nått konsultativ status vid Europarådet, PETRARCA respektive ALTERRA. Även i den svenska debatten kommer sambanden **mellan jordbruk och landskap** alltmer i fokus. *"Non-urban and non-industrial landscapes all over the world are largely created and managed by agriculture, as far as human interventions are involved. This means that agriculture in fact is a key factor in landscape production, although farmers by and large are neither paid for nor educated in landscape production as such. Forest management also makes an important contribution to the landscape, although foresters are often more trained to produce wood for the industry, than to produce landscape. Finally nature conservation quite obviously is a way of landscape management, balancing between a fixation on landscape of days gone by and loosing crucial values in the run for financial survival."* De bådas ämne för dagen var hur landskapsförändringar kan "valideras" och "uppskattas" och vägen till detta. Det finns i Europa en viss balans mellan *"an innovative, entrepreneurial, daring and modern-times approach with a firm base in science"* och *å andra sidan: "a conservative, history oriented, respectful and classic-times approach with a good portion of scepticism in modern, technocratic solutions"*:

Holism

Uppfattning att vi alla deltar i ett rumsligt och temporalt helt

<p>[Styrkor]</p> <p>Respekt och förståelse för evolutionära och historiska förändringar i ett nära eller avlägset förflutet</p> <p style="text-align: center;">+</p>	<p>[Möjligheter]</p> <p>Visioner av hur ännu okända natur- och kulturpotentialer kan utvecklas. Bidrag till vår gemensamma framtids varaktiga utveckling</p> <p style="text-align: center;">+</p>
--	---

Konservativ

Progressiv

<p>[Svagheter]</p> <p>Fixering vid minnen av gångna tider, av vikt för vissa individer eller grupper; blockering av utvecklingen för alla</p> <p style="text-align: center;">-</p>	<p>[Hot]</p> <p>Fixering vid framtida (företags) profit, främjande vissa individer eller grupper; uttömmande av begränsade resurser avsedda för alla</p> <p style="text-align: center;">-</p>
--	---

Fokusering på enstaka, isolerade delar av hela systemet

Reduktionism

Efter figur av JDvM

"The scheme...offers a nice tool for discussions on landscape planning and evaluation of landscape development. It will be noticed how easily people in their presentations for either plans or reports tend to focus mainly on the + aspects of their own plans and on the - aspects of their opponent's presentation. Those will do the same for theirs."

De i den första figuren som har den större medvetenheten om **VU** tillsammans med **värden som social rättvisa och kulturell mångfald** har försetts med + medan de som är mer fokuserade på egna grupper kortsiktiga intressen och tävling med alla andra fått ett - i figuren, som J D van MANSVELT visade. **Det gäller att förstå hur motparten resonerar och försöka balansera olika slags intressen inom landskaps- och jordbruksforskningen och planeringen och skötseln av dessa.**

⁸ Bas PEDROLI deltog även han i Rumänien-konferensen, se den första noten. Han har bl a utgivit tillsammans med A E Buijs och Y Luginbühl (2004): *From hiking through farmland to farming in a leisure landscape. Changing social perceptions of the European landscape. Landscape ecology.*

HOLISM: In need of interdisciplinary approaches

1. Concepts and ideas are *small in numbers, but high in meaning*

To apply any concept or idea several targets, goals or objectives can be derived vz chosen as ways for their implementation

2. Targets, goals or objectives are derived from concepts or ideas

To apply any target, goal or objective many criteria can be derived vz chosen for its implementation

3. Criteria or values are derived from targets, goals and objectives

To apply as well as from applying any criterion several parameters can be derived vz chosen to check if vz in how far it is reached

4. Parameters are derived from criteria and values

From applying any parameter a wide range of empirical data can be derived, and relevant parameter values must be decided upon vz must be chosen

5. Empirical data are *high in numbers, but low in meaning*

Empirical data are basically time, space and situation specific; by creating averages we make abstractions that – strictly speaking – fit never, no-where in a living reality

REDUCTIONISM: leads to disciplinary approaches JDvM⁹

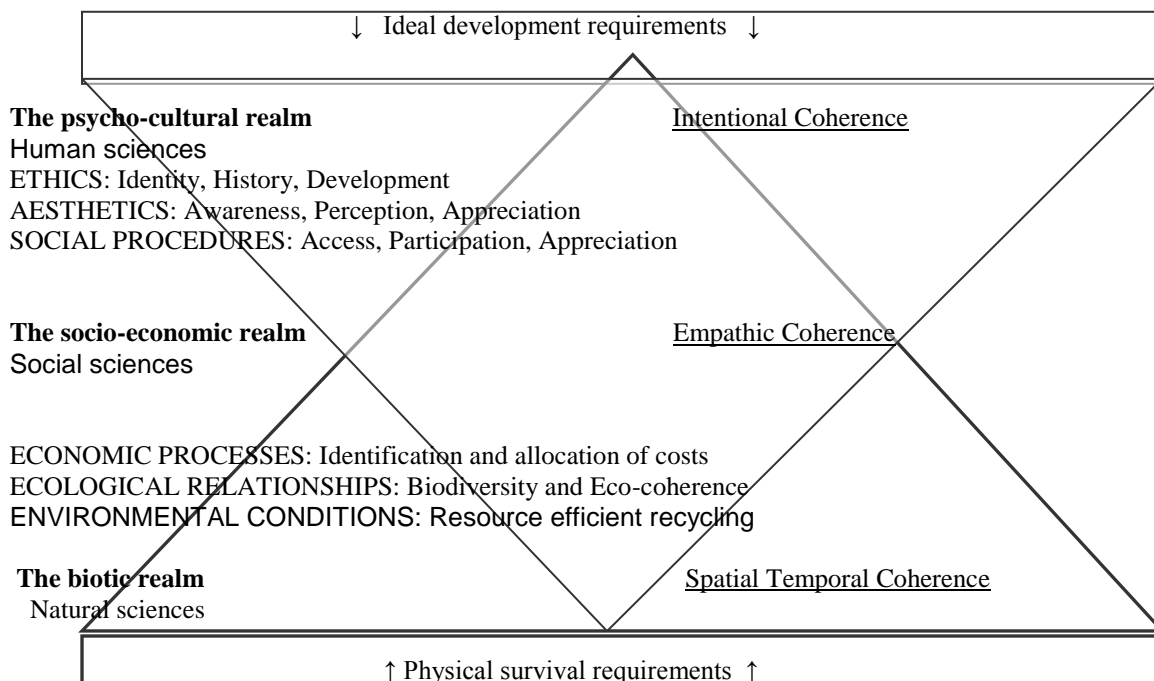

De tre P:na **People Planet and Profit** "is tabled, advocating that all three: human wellbeing, sustainable mangement of nature and profitability of industry, should altogether be taken into account. When all give in a little bit of their one-sided ideals, then everybody can be happy, is a simplified version of the PPP-approach". [---]

"First of all, each of the three P's has a wide range of meanings, which should be clarified in sessions as recommended in the five-step scheme. Imagine you see the environment sufficiently served when sticking to the national rulings versus the perception of environment as the producer of healthy air for breathing and water ready for human daily consumption. And then: What do you mean with healthy air and water? What diseased do you want to take into account? How long should people be healthy? And, which sustainable groups of consumers are included in or excluded from the sample? Is the sample representing the average inhabitant of that area or city, or is the sample's helath-level adapted to society's vulnerable groups in particular? We guess you can make a similar exercise thinking on what is meant with Profit-- And for People, it makes a huge difference in planning and management if you see people as genetically programmed to fight each other too make the fittest survive and thus improve the human race, or that you see yourself as basically social, living to serve and enjoy the presence of the other people. But then still the question is: how to serve one another, and how to enjoy" ?!

⁹ Tabellen torde ha visst intresse för Sveriges del, inte minst när det gäller att komma till rätta med ett något vidlyftigt bruk av metoder inom natur- och kulturarvsområdena, se angående detta även mitt anförande i Tulcea, not¹.

För att stödja argumenteringen att svängningarna mellan "progressivt" och "konservativt" i deras första figur är permanenta, hade de tagit hjälp av Maslow's figur, som anpassats på landskapet: *"then Maslow noted that neither salary, position, political appreciation, housing nor whatever else makes humans completely happy. Only the feeling that they realise their true inner being, that they manage to develop their inner potential makes people feel good. It is this potential inner-being that wakes people up in the night, on a long walk or on an unforeseen moment, asking: was this the life you were born for?"*¹⁰

Maslow Triangle, adapted to the landscape by the authors

Pedroli/van Mansvelt

Vilka utbildningar krävs för att HÅLLBAR UTVECKLING ska få genomslag i regional politik?

Med denna fokuserande frågeställning inledde Agenda 21-projektledaren och tjänstemannen vid Centre National de la Fonction Publique Territoriale, **Jean-Pierre LEBRUN**, Frankrike, ett anförande som, om man vill kan sägas fortsätta där MOFLAG slutade. Enligt honom var det redskap som kunde rekommenderas ur ett politiskt varaktighetsperspektiv "en lokal Agenda 21": Jag sammanfattar rätt utförligt denna i Sverige väl kända och ofta utnyttjade "globala" approach:

Inledningsvis betonade han att kap 36 samt 38 i FN-konferensen i Rio de Janeiro, 1992 om Agenda 21 var utgångspunkten liksom behovet av **certifiering på europeisk nivå** av det idag enorma utbudet av kurser på VU-området via Internet. Hans erfarenheter var hämtade från Institut de formation à l'environnement vid Departementet för Ekologi och hållbar utveckling samt från Centre National de la Fonction Publique Territoriale (CNFPT) med ansvar för utbildningen av statliga tjänstemän på regional nivå.

LEBRUN utgick från en utbildning där "kulturella, metodiska och reglerande mål" var bestämmande och menade att

1 En lokal agenda 21-metod med VU som syfte med fördel borde genomföras av följande mål och riktlinjer:

- Ett dokument av strategisk och operationell art,

¹⁰ En indirekt kommentar till dagens svenska utslagning från arbetsmarknaden – och hur den kan bromsas? Hela anförandet kunde ses som en utmärkt argumentation för nya jobb genom hänvisning till människors inre drivkrafter och motivation. Talar vi om VU i samband med stad – landsbygd borde väl f ö de tre P:na kompletteras med de tre T:na i Åke Dauns essä i DN den 18 mars om vad som gör stora städer till centra för kreativitet: "teknologi, talang och tolerans. De första faktorerna bedöms utifrån hightechindustrins omfattning samt beviljade patent per capita. Talang mäts som 'den kreativa klassens andel av arbetskraften (i USA 30 procent). Toleransen och öppenheten beräknas med hjälp av invandrarnas andel av stadens befolkning och ett 'gay-index' som mäter koncentrationen av homosexuella."

- En översiktsplan som sätter upp politiska prioriteringar, nedbrutna till handlingsplaner, med uppföljningsindikatorer, vilka regelbundet utvärderas och justeras,
- En bred debatt på regional nivå med alla aktörer inblandade som bidragit till utformandet av projektet: valda representanter, företag, föreningar, tjänstemän på regional och central nivå - samt medborgare,
- Respekt för VU-principer insatta i ett sammanhang av ekonomiska, sociala och miljöaspekter, och inordnade i ett kortsiktigt och långsiktigt, ett lokalt och globalt perspektiv samt ur perspektivet ”ansvarsfull styrning” (*good governance*).

2 När VU väljs som metod kommer automatiskt träningen att fokuseras på två grupper på regional nivå: valda beslutsfattare och tjänstemän. Den därefter avgörande nivån blev där *”the level of people”*, dvs former av medvetandehöjning och information som leder till att dessa erhåller *en ny form av medborgarskap*¹¹. Genom att i VU såväl ekonomiska som miljömässiga mål konsekvent betonades, så hamnade utbildningen någonstans mittemellan *”fostran och träning”*. Det betydde även att de använda metoderna borde avgöras från fall till fall...

3 De regionala myndigheterna är nyckelaktörer i VU-politiken genom att det är på dessa det kommer an att sörja för alla medborgares livsnära behov. *”De har förmåga att skapa en utveckling som förenar ekonomisk politik med sociala och kulturella verksamheter och aktioner, stadsplanering, transporter, boende och miljö”*. Implementeringen handlar om att aktioner framtvingade på kort sikt ändå måste ingå i en mera långsiktig vision och att detta kräver ett synsätt som förenar lokala och globala hänsyn och i gränsområdet mellan konkurrens och samarbete. *”VU betyder respekt för välkända principer som ansvar, förutseende, öppenhet, information och deltagande”*.

På kommunal nivå kräver VU att man skapar *”arbetsgrupper som arbetar gränsöverskridande och participativt och där de som bemyndigats att koordinera verksamheten förmår dra in såväl myndigheter som civilsamhälle i jobbet att utveckla och definiera gemensamma mål”*.

4 Han menade att en hel del arbete faktiskt gjorts rättsligt på VU-området redan och nämnde exempel från Frankrike och Europa.

5 *”Utvecklingen av indikatorer och sedan en övergripande utvärdering av vad som krävs för att dra in alla lokala aktörer inom ramen för en demokratisk approach är en ny viktig färdighet i varje VU-projekt”*. Det betyder en träning som vågar ta itu med och förändra allt ifrån ad hoc-frågor till filosofin bakom projekten ...

6 Varje VU-projekt är unikt och inbegriper många skilda aktörer och måste hanteras i enlighet med detta. *”Träningsmoduler gjorda för specifika syften måste revideras och anpassas till varje situation”*¹²

C Lärdomar från Frankrike var bl a att de lämpligaste lösningarna i det enskilda fallet brukat uppstå i form av debatter med allmänheten i en process, som ofta tar ca två år. Bland kriterierna för att en lokal Agenda 21 skulle antas tillsammans med regionala myndigheter, nämnde han bland mycket annat: *”transition from land use plans to Local Development Plans, drafting a Territorial Coherence Plan, examination of a Sustainable Development Plan, a conurbation contract, etc.”*

D Sammanfattningsvis underströk han att grundläggande för att framgångsrikt röra iland med regionala träningsprojekt inom VU inte var skapande av nya specialiserade jobb och yrken på området utan att arbetsbeskrivningar för tjänstemän på läns- och regionnivå integrerade VU-principer. Det är viktigt att ge plats för en *”dialogkultur”* som olika projektledare behärskar i lika mått (=jämlighetsaspekt, min anm). *”Kurser i VU bör därför rymma en gemensam terminologi som kan anpassas till olika nivåer, inkl historia samt medvetenhet om vilka olika typer av frågor och områden som berörs av varaktigt utveckling”*.

Han slutade med en retorisk fråga samt ett understruket påstående:

Frågan: *”Am I Utopian to think that training could be a place in which senior executives of authorities and all the other public and private actors could meet to capitalise on their experiences and improve themselves?”*

Påståendet: *”In order to perform these tasks satisfactorily and, by extension, conduct local agenda 21 projects, authorities are increasingly aware that they need to learn, communicate and exchange their experiences nationally and at European level, certainly, but also at global level.”*¹³

¹¹ Ett gott exempel gavs oväntat i marsnumret av Strasbourg Magazine. Där beskrevs en ett nytt Environmental Education Centre som invigts i Strasbourg-Robertsau i en gammal gård, Bussierre. Här ordnas utbildning och aktiviteter, *”designed to give people the basic information they need to understand the environment and the principles of eco-citizenship”*

¹² Ett utmärkt exempel på en god sådan approach tycks mig det statliga bidraget till lokal och kommunal naturvård 2004-2006 vara!

¹³ I den tidigare nämnda rapporten rapporten av EuroFutures *”Landsbygden år 2020 – fyra framtidsbilder”*, 2005, förklarar författarna på sidan 12 bakgrunden till scenarierna och nämner att de försökt: *”leta efter trender i den nuvarande utvecklingen som kan påverka utvecklingen på svensk landsbygd i olika riktningar. Och framförallt vilka drivkrafter som kan komma att vrida utvecklingen åt det ena eller andra hållet.”* Kanske skulle risken för polarisering mellan de olika scenarierna minska och den folkliga debatten vinna på om även uttalat europaorienterade tänkesätt tydligare lyftes i debatten? Jmf även PEDROLIS/VAN MANSVELTS resonemang om holism och reduktionism som ömsesidigt betingar

The presentation of the "best practices" and pilot projects on the sustainable spatial development in European countries and regions

Under denna rubrik berör jag två anföranden:

1 Från östeuropeiskt, särskilt slovenskt håll kommer flera goda exempel¹⁴, men jag saxar här bara kort ur CEMAT-medlemmen *Margita JANCIC:s*, anförande, sammanställt av två personer på Avdelningen för regional utveckling vid slovenska Departementet för Miljö och regional utveckling. Det gällde den *PP-slide* som skulle visa vilka olika internationella dokument man uttalat hänvisade till i detta lilla land när det gällde att **make people aware that they need to learn, communicate and exchange their experiences nationally and at European level, certainly, but also at global level.**"

Rubriken var:

An Example of Good Practice and Pilot Projects in Training with regard to Sustainable Development in Slovenia

International documents:

- *ESDP – European Spatial Development Perspective,*
- *Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent,*
- *Ljubljana –Declaration (particularly Res No 2),*
- *Aarhus Convention,*
- *Alpine Convention,*
- *Landscape Convention*¹⁵

2 Hållbar utveckling och urbanisering. Inläring i öppna projekt

René TABOURET, är forskare vid Centre International d'Etudes du Projet Urbain i Florens men som medlem i frivilligorganisationen Le Regroupement ONG-VILLES även representant för civilsamhället. Han berättade att "de" denna vår skulle göra en undersökning om förståelsen av VU i stadsmiljö dels bland befolkningen, dels bland kommunala beslutsfattare.

Först noterade han sin "oro" över den allmänna tendensen av fria marknader, där ett rent vinstintresse får tillåts styra. VU behövs då som alternativ eller korrektiv.

Undersökningen ska undersöka rådande tillstånd och opinioner rörande bl a lokala Agenda 21 och syftar till att visa fram hållbara exempel. Bakgrunden är **UNESCOS kampanj "2005 - 1:a decenniet av Varaktig utveckling genom utbildning"** och **Europarådskampanjen: "2005 - det europeiska året för medborgarskap genom utbildning"**.

Staden – en artificiell miljö

Staden och stadsregionen är artificiella miljöer som mer och mer tenderar att framställa problem och tillgångar i termer av "produkter". Frågan är då hur människan i allmänhet, ska "go VU"¹⁶. Det är viktigt att insistera **på komplexiteten i besluten vid en varaktig utveckling.**

Väg Ett: "Medborgargrupper", d v s grupper av vanligt folk som utvalts i egenskap av okunniga på området apropå ett komplicerat problem, får fråga ut experter och deras beslut tillåts avslöja

varandra eller MOFLAGS eller LEBRUNS betoning av den regionala nivåns kvalitet, som något som ofrånkomligt bidrar till varaktig utveckling... "

¹⁵ Påståendet grundar sig på att Slovenien även bidrog på departementsnivå vid Tulcea-konferensen, se fotnot¹. Kanske är det ett svenskt intresse att gå ut bredare med det visionsarbete som existerar på Europanivå och där livligt används, inte minst av nytillträdande f d östlänningar och Ryssland?

¹⁶ Se även not¹¹ om Eco-citoyens/Eco-citizenship. Om "öppna projekt" se även Félice SPINGOLA vid Informationsseminariet i Tulcea "Les ateliers du paysage méditerranéen: l'expérience de Castrovillani/ The Mediterranean Landscape Workshops: the Experience of Castrovillani."

motsägelser eller tveksamheter. På detta sätt kan man ringa in "området av osäkerhet", det område där politiska beslut måste tas - men med kännedom om så många dåligt kontrollerade aspekter som möjligt.

Väg Två: "Utbildning på fältet". Man kan utse en "styrgrupp" som får till uppgift att regelbundet möta olika politiska tendenser och konfronteras med omständigheter som kan ha inverkan på projektet och dess möjligheter att genomföras. Man får därvid tillfälle att organisera t ex ett seminarium eller en workshop genom att inbjuda fackfolk, inte för att servera svaren utan för att dessa ska komma med sina erfarenheter, som sedan kan berika projektgruppen lokalt. På detta sätt har man t ex gått tillväga när man i Frankfurt skulle göra en Grön Ring och organiserade verkstäder med besök på platserna, vilka inramades av specialister på än biotoper, än socialt beteende, än seminarier kring landskapsarkitektur på bestämda punkter. Man kan då även på förhand bestämma i vilket specifikt skede denna typ av "lektioner" i integrerad utbildning/praktik ska komma in. Meningen är att projektet modifieras efterhand.

Staden – en mänsklig miljö i förändring¹⁷ Det finns en annan typ av utbildning i stadsmiljö som avser stora invånargrupper. Det gäller att låta dem delta i projekten: att känna igen och förstå problemens komplexitet, liksom motsättningar mellan skilda mål, att uttrycka förväntningar men även att tydliggöra resurser, vilket kan bidra till att de 'värden' olika invånare har justeras i och med "identifieringen med prioriterade aktioner". Det är här inte fråga om en utbildning *a priori* utan om ett särskilt slag av projekt, som är konkret och avser att skapa en projektverkstad, som är öppen för berörda invånare, potentiella investerare och har stöd av en kompetent "teknikcell". Tillsammans konstruerar man den realitet som är problemet och som det gäller att se med alla stridande intressen eller okända kort: Man bestämmer vilka steg som kan tas omedelbart, tar ett steg i taget - "men siktar långt"... Denna metod är särskilt att rekommendera i krisområden: bostadsområden som är dåligt ritade med stor vantrivsel, etc. Rent generellt avser den att göra ett visst område "tydligt" samt att skapa värden i banala "vardagslandskap". Utbildningen går ut på att skapa förståelse och uppskattning för ett visst område och för en planerad förändring. Genom att undersöka konkreta teman inom ett visst område, kan ett dylikt öppet projekt göra det möjligt att se skilda framtidsscenarier. På så vis blir här den rumsliga och sociala dimensionen konkret synlig. Det uppstår ett försöksprojekt där deltagarna har vissa specialkunskaper men dessutom lär sig att lyssna och att förhandla... Invånarna blir deltagare i ett projekt som sedan passerar genom olika professioner och avdelningar med "sektoriella" perspektiv. **En förutsättning är att politikerna är med på projektet.** Det betyder att projektet måste ha stöd av den aktuella borgmästaren/kommunrådet liksom av de regionala beslutsfattarna - öppenheten ger dock nya aspekter och lärdomar även för dessa...

Staden är alltså en miljö för kulturell inlärning. **Varaktig utveckling skulle kunna ha funktionen att skapa en kulturell sockel med den nya ambitionen att skapa en kultur där komplexitet får lov att finnas för varaktighetens skull** – och för att det ibland behövs "projekt utan modell". På så sätt kan VU ses som "ett ständigt förnyelseprojekt" som kräver en successiv utvidgning av alla berörda och en stigande kompetens hos samtliga berörda. Sammanfattningsvis är detta en läroprocess som (1) är bra för pågående förändringsprojekt vilka kräver fördjupad förståelse, (2) ger ny styrka och bredd åt befintliga förändringsprojekt

Genom att dra in många människor genom respektive yrken eller som en del av "personliga livsprojekt" finns i detta "en form av **positiv responsabilisering, ansvarstagande**", sade TABOURET, "utan vilken politikens fall blir ...VARAKTIG."¹⁸

SLUTANFÖRANDET

hölls av verkställande direktören vid Congress of Local and Regional Authorities och innebar ett löfte om stöd enligt organisatörernas planer till de europeiska lärocentra inom området VARAKTIG UTVECKLING, stöd till en eventuell (ny) lärobok och spridning av nationella "best practices", dessutom stöd till nya pilotprojekt, "isynnerhet till länderna i Östeuropa. --- Men självklart är vi öppna även för andra förslag!"

Rapporten sammanställd av

Eva Salevid

¹⁷ Behöver stadens betydelse som motor för landsbygdsutvecklingen betonas mer i Sverige?

¹⁸ "Idéutvecklingsprojektet Sommenbygden – Alsace" ger några konkreta exempel från småkommuner och kommunsamarbeten i södra Alsace på hur sådan positiv responsabilisering medvetet utnyttjats för att dra med även slumrande landsbygdsområden i positiva spiraler.

